

Put u nepovrat

Još je pod nebom gorio grad. Išli smo zajedno, ruku pod ruku: otac, sestra i ja. S nama još pedesetak ljudi. Htjeli smo da prespavamo u šumi ali smo se bojali. Čega? A čega sve ne? Večeras se noć spuštala tiše nego prethodna. Narod je slabo pričao, djeca pozaspala u naručjima. U rukama sam nosio baterijsku lampu i *Jadnike* od Igo-a. Blatnjav put i mokre noge. Bilo je teško hodati, ali nisam bio sam. Čovjeku je lakše kad je stopljen u sudbinu ljudi oko sebe. Na par metara iza nas je tekao šapćući razgovor komšije Mehe sa nekim dugajlijom što je krišom pušio cigaretu skrivenu u šaci i otpuhivao dim negdje iza leđa, goneći ga što dalje od sebe:

- Imamo l' još kol'ko íć'? – pitao je Meho gazeći smiono put u gumenim rudarkama.

- Ona žena je govorila da je blizu granica, samo da je izdržati još koji kilometar, ne osjećam noge – uzvratilo je dugajlija i dalje pušeci i razgledajući šumu. Na trenutke bi se osvrtao i gledao bljeske PAM-ova i PAT-ova što su šarali ovu beskrajnu noć muzikom metaka.

Sestra je poskakivala po baricama i neprestano zaostajala za nama. Razmišljao sam o tome kako je živahnošću razbijala monotoniju ove povorke što je odlazila sa svojih rodni ognjišta. Nesvjesna dešavanja oko sebe, ona u mrtvilu pronalazi život. Svojom jednostavnoću i maštom slika svijet onakav kakav ona želi da bude. Niko joj to ne može uskratiti. Šta bi bilo kad bi svi ljudi bili djeca? Tuga bi se zakopala, izmigoljio bi strah. Između ostalog, Egziperijev *Mali princ* ne bi imao smisla.

- A gdje mi idemo babo? - zapitkivala je sestra.

- Tamo gdje ima puno čokolada – odgovarao je otac mazeći je po kosi. Iz očiju mu je izbijala briga. Zreliji čovjek bi tu mogao ugledati prikriveni jad. Ohrabrivanje sa sopstvenim nemirom koji se klatio u glasu, u titraju zjenica, onom istom što se nadvio povrh svih nas. A sestra, radosna, smješila se, i ne sluteći sav užas, hrlila je ka željenoj *Zemlji čokolade*.

U glavi mi je bio haos. Vatra, urlici, puške. Nadao sam se da ću sve to ostaviti iza sebe. Nisam mogao. Umor mi se strovalio na tijelo i osjećao sam da težim najmanje stotinu kila. Poželio sam samo da legnem. Da se uspokojim negdje zaštićen od svega. Od ljudi, od prošlosti, od oluje i kiše što se već, evo ponovo, počela spuštati na izmorene glave. Iako sam bio savladan tminom onog od čega smo bježali, ostala je živa neka mrvica euforije što me vukla naprijed, sve nas zajedno, u novi život, u nepoznato. Ostala je nada za spas.

* * *

Živimo u Hrvatskoj već pet godina. Lijepo nam je. Sestra narasla, ja se zaposlio. Otac k'o otac, našao sebi neki poslić da povazan ne bi trljao fotelju u stanu. Stariji ljudi naročito pate od neke vrste opsesivno-kompulzivnog poremećaja rada i aktivnosti. Navika je čudo. Koga rad iskleše u ličnost on ga olahko ne odbacuje. Živi i umire radeći. Dosada bi mu još prije pripremila tabut za dženazu.

Rat je završio u Bosni. Ljudi izgidoše. Odraniše se. Mi pobjegosmo. Pitao sam oca što i mi nismo ostali da se borimo. Izbjegavao je odgovor.

Sutra je bajram. Zamolili smo ženu iz komšiluka (inače izbjeglicu iz Prijedora) da nam napravi baklavu. Nije naplatila ni kune, k'o veli: sevap je. Sestru nije imao ko da nauči praviti kolače, jer, kad je majka bila živa, sestra je imala dvije godine.

- Kakva je baklava šćeri – pitao je otac sestru smješkajući se.

- Dobra, al' u Bosni je bolja.

- Zar se ti tako dobro sjećaš Bosne?

- Pa sjećam se nekih trenutaka, k'o kroz maglu. Sjećam se naše kuće na četiri vode i crvenog crijepa. Unutra, na sećiji, sjedi nana i okreće mlin u rukama. Dedo puši kraj nje i govori kako treba sutra kosit' njivu. Sjećam se one jedne barbice što sam joj otkinula ruku kad me je brat naljutio.

- Nisam te ja naljutio nego si ti bila cmizdra, plakala si za svaku glupost – ubacujem se ja smijući se grohotom.

- Nije tačno! – odbrusila je.

Sa TV-a su odjekivale ilahije. Glumili smo sreću.

Kroz debeli plafon je kapala voda. Navrnuše slike one noći kad smo izbjegli. Nikada poslije se nisam odmorio. Nikada nisam legao spokojan, a mislio sam da hoću. Sada sam samo gledao kako nas oblijeva tuga iz kiše sjećanja što je curila niz zidove.

Dan je bio vedar.

Emin Grahić, student III godine Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu

Treća nagrada